

Anneli Stenroos

USKO, TOIVO JA RAKKAUS

Kuvataide koulutusohjelma

Kalligrafia

2011

USKO, TOIVO JA RAKKAUS

Stenroos Anneli
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataide koulutusohjelma
Toukokuu 2011
Ohjaaja: Kespersaks Veiko
Sivumäärä:25
Liitteitä:

Asiasanat: kalligrafia, ikonit, ikonologia, kultaus, temperamaalaus

Opinnäytetyön aiheena oli Ikonitaide ja kalligrafia

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö käsittelee kalligrafia sekä ikonimaalausta. Aihe oli tekijälle alusta asti selvä, vaikka se muotoutuikin vasta monien vaiheiden jälkeen lopulliseen muotoonsa.

Ikonien ensimmäinen vaihe oli Marian Ilmestys. Useiden piirustusten jälkeen päädyttiin kuitenkin kuvaamaan Kristus Kaikkivaltiaasta (Pantokrator) ja Jumalan Äitiä, koska ne ovat tekijälle tärkeimmät.

Kalligrafina osuudeksi valittiin kolmas paneeli, jossa kerrotaan lyhyesti, mikä ikoni on.

Tekijää on aina kiinnostanut kuvat, tarina, ja symbolein kerrotut ilmaisut.

Tässä työssä käsitellään myös temperamaalausta, kultausta ja ikonin pohjustusta.

Kalligrafian osuudessa haluttiin tuoda esiin Ikonin sanoman lisäksi myös kauniit kirjaimet, jotka toisivat mieleen kyrilliset kirjaimet, mutta olisivat kuitenkin latinalaiset, joita on totuttu käyttämään

FAITH, HOPE AND LOVE

Stenroos Anneli

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in. visual art

May 2011

Supervisor: Kespersaks Veiko

Number of pages:25

Appendices:

Keywords:calligraphy, icon, iconology, gilding, temperepainting

The purpose of this thesis was to Icons art and calligraphy

THE SUMMARY

This thesis is about icon painting and calligraphy. Subject was clear from beginning, even though it appeared a number of steps before final shape.

The first topic for the icons was Marias Annunciation. After a several drawings it ended up a describe Christ Almighty (Pantokrator) and the Mother of God, because they are the most important to the writer.

For the calligraphy part was chosen the third panel. It shortly describes what the icon is.

The writer has always been interested in pictures, stories and expressions which are expressed in symbolic way.

The thesis is also about tempera painting, gilding and priming (preparing icon).

The calligraphy part also shares beautiful letters, beside the message of icon. Them remind the Cyrillic alphabets, but still really are the Latin ones which people are accustomed to use.

SISÄLLYS

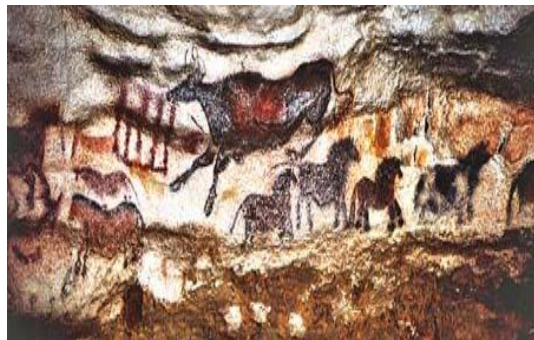
1	JOHDANTO	5
2	LUOLA- JA KALLIOMAALAUKSET	6
3	KIRJOITUSJÄRJESTELMÄN SYNTY	7
	3.1 Kuvakirjoitus (piktografia).....	7
	3.2 Leimasinkirjoitus	8
	3.3 Käsitekijöitus (ideografia).....	8
	3.4 Sekakirjoitus.....	9
	3.5 Riimukirjoitus.....	10
4	LÄNSIMAISTEN AAKKOSTEN KEHITYS	11
	4.1 Kreikkalainen aakkosto	11
	4.2 Joonilainen aakkosto	11
	4.3 Monumenttaalikirjoitus	11
	4.4 Asiakirjoitus.....	11
	4.5 Capital monumental / Meisselikirjoitus	12
	4.6 Capital quardrata	12
	4.7 Capitals Rustica	13
	4.8 Unsiaalikirjoitus	13
	4.9 Rooman valtakunta	14
5	KIRJAINTEEN KEHITYS ITÄ-EUROOPASSA.....	14
6	LATINALAISEN-KYRILLISEN KIRJAIMISTON YHDISTÄMINEN.....	15
7	IKONIPOHJA-POHJUSTUS (LEFKAS) EMULSIO.....	17
	7.1 IKONIPOHJAKSI SOPIVAT MATERIAALIT.....	17
	7.2 Pohjustus-Lefkas	17
	7.3 Emulsio18	
8	IKONIN PIIRTÄMINEN	18
9	IKONIEEN MAALAUUS/KULTAUS	19
	9.1 Ikonin maalaus.....	20
	9.2 Kultaus20	
10	IKONININ OLIFOINTI (LAKKAUS)	20
	10.1 Työvaiheet.....	21
	10.2 Siunaus	21
11	TEKSTIT JA SYMBOLIT IKONEISSA	21
	11.1 KRISTUS KAIKKIVALTIAS	22
	11.2 JUMALANÄITI (Konevitsan ikonit) TIENNÄYTTÄJÄ IKONI(Hodigitria) 22	
	LÄHTEET.....	24

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä kerrotaan ensin lyhyesti kirjainten, kirjoituksen historiaa, aakkoston kehittymisestä nykyaikaiseen muotoonsa. Työssä on huomioitu sekä länsi- ja itä Euroopan kirjainten kehitys. Tutustumme ikonitaiteen historiaan ensimmäisistä säilyneistä ikoneista nykypäivän ikoneihin. Perehdymme hieman ikonin pohjustukseen sekä temperamaalaukseen että kultaukseen.

2 LUOLA- JA KALLIOMAALAUKSET

Ihmisen kieli syntyi paljon ennen kirjoitettua muotoa. Viestinnän kertomisen tuleville polville voidaan katsoa alkaneeksi jo 25000–30000 vuotta sitten kun ihmiset maalasivat kuvia kallioihin. Tällöin voidaan ajatella että heillä oli tarve viestittää toisilleen tapahtuneista. Nämä tarinat nykyisten tulkintojen mukaan kertovat useimmiten metsästyksestä ja elämisen eri muodoista.

Luolamaalaus n. 25000 vuoden takaa kertoo eri tulkintojen mukaan eräänlaista henkientaltoa tai tuntematonta rituaalia. Maalausten tulkinnat ovat olleet erittäin vaikeita, eikä yhtä ainoata oikeata kai olekaan vaan jokainen katsoja tulkitsee kuvan hieman eritavalla.

Kirjoituksen keksiminen näyttää kuitenkin tapahtuneen samaan aikaan kun ihminen on siirtynyt metsästyks- ja keräilytaloudesta enemmän maatalouteen päin. Tällöin tuli tarpeelliseksi laskea omaisuutta kuten karjaa, maapalstoja jne.

Ensimmäisiä laskentamerkkejä n.9000 vuoden takaa, uudemmalta kivikaudelta.

3 KIRJOITUSJÄRJESTELMÄN SYNTY

Maailmassa on kieliä ja eri murteita yli 6000, mutta kirjoitusjärjestelmiä vain satakunta. Aikaisemmin on luultu että kaikki kirjoitusjärjestelmät polveutuvat yhdestä ainoasta, Mesopotamiassa keskitystä yli 5000 vuotta vanhasta kirjoitusjärjestelmästä. Nykyisten tutkimusten mukaan on kirjoitus kuitenkin syntynyt lähes samaan aikaan eri puolilla maailmaa. Ihmisten asetuttua paikoilleen ja siirtyessä maanviljelykseen metsätaloudesta alkoivat eri kirjoitusjärjestelmät kehittyä. Mesopotamian lisäksi Egyptissä, Kiinassa, Amerikassa sekä myös ehkä Indus-joen laaksossa on keksitty kirjoitusjärjestelmät lähes samaan aikaan.

Kirjoitusjärjestelmien kehityksen historiassa voidaan löytää viisi eri vaihetta.

1. Kuvakirjoitus piktografia
2. leimasinkirjoitus
3. Käsitekirjoitus ideografia
4. Sekakirjoitus
5. riimukirjoitus

Näiden kirjoitusjärjestelmien välillä ei ole mitään jyrkkää rajaa vaan niistä on siirrytty toiseen vähitellen.

3.1 Kuvakirjoitus (piktografia)

Kuvakirjoitus on vanhin muoto joka muodostuu kuvamerkeistä. vapaasti ryhmitellen. Näitä kuvamerkkejä on vaikea tulkita ja niistä on voitu tehdä paljokin toisistaan eriäviä tulkintoja. Sumerilaisten vanhimmat kirjalliset muistomerkit ovat savitauluihin kirjoiteltuja kuitteja 4100–3800 eKr. Ne on kirjoitettu kuvakirjoituksella. N. 500 vuotta myöhemmin siitä kehittyi ensimmäinen merkkeihin perustuva kirjoitus. Tätä kirjoitettiin ruo`olla kostealle savelle, joka kuivuttuaan muuttui kestäväksi.

sumerilaista sanakirjoitusta

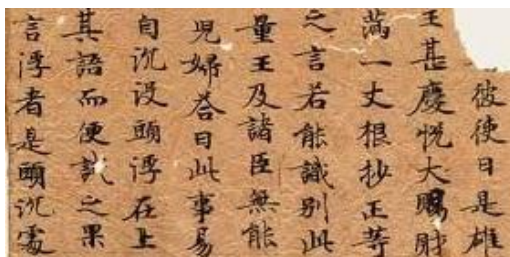
3.2 Leimasinkirjoitus

Kuvakirjoituksesta kehittyi leimasinkirjoitus (n.1800–1625 eKr.) jossa kuvat saattoivat merkitä yhtä sanaa tai sanan osaa, yleensä sanan alkutavua. Kie- len jokaista sanaa varten ei ollut mahdollista tehdä omaa leimasinta. Merkit painettiin kosteaan saveen. Kuuluisin säilyneistä leimasinkirjoituksista on ns., Faistoksen kiekko. Sen kirjoitusta ei ole pystytty yksimielisesti tulkitsemaan. Ei tiedetä edes mitä kieltä leimat ovat. Kirjoituksesta ilmestyy kylläkin joka vuosi uusia tulkintoja

3.3 Käsitekirjoitus (ideografia)

Käsitekirjoitus oli seuraava vaihe. Merkit saivat nyt myös kuvan lisäksi käsitteellisen merkityksen. Samalla merkillä saattoi olla useampi merkitys, esim. auringolla voitiin kuvata myös valoa ja lämpöä. Merkkien edessä käytettiin luokittelumerkkiä jolla ilmaistiin miten sama kuvio oli milloinkin tulkittava. Ideogrammi: symboli joka graafisesti esittää abstraktia ideaa ilman että se ilmaisisi tämän ääntämystä. Esimerkiksi Kiinan kirjoitusmerkkejä kutsutaan usein ideogrammeiksi.

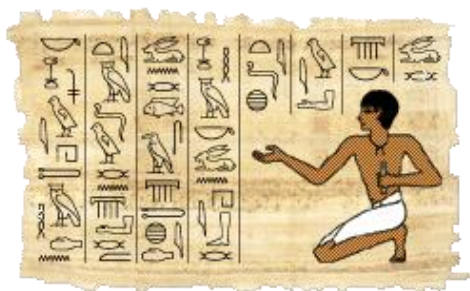
Vanhaa kiinalaista kirjoitusta Helsingin

Yliopiston kirjasto.

Kaikista kirjoitusjärjestelmistä kiinalainen käsitekirjoitus on ollut kauimmin käytössä, siinä on ideogrammien lisäksi foneettisia merkkejä. Kiinalainen kirjoitusjärjestelmä on syntynyt muista järjestelmistä riippumatta. Nykyisin on käytössä n. 8000 eri merkkiä, mutta parituhatta merkkiä riittää tavallisen ihmisen kirjoitukseen. Kiinalaisessa kirjoituksessa kalligrafinen ulkoasu sekä maalauksellisuus ja koristeellisuus ovat tärkeitä. Tätä kirjoitusta kirjoitetaan ylhäältä alas sekä oikealta vasemmalle.

3.4 Sekakirjoitus

Vuosituhanten kuluessa alkoivat kirjoitusjärjestelmät saada äänteellistä merkitystä, täten muodostui sekakirjoitus. Egyptiläiset hieroglyfit edustavat tätä järjestelmää. Hieroglyfit muodostuivat kuvamerkeistä sekä tavumerkeistä että kirjaimista (24 kirjainta).

ROSETTEN KIVI

Ranskan nuori hallitsija Napoleon Bonaparte valloitti 1798 Egyptin. Hänellä oli mukanaan tiedemiehiä, jotka löysivät Niilin suistosta Rosetten satamakaupungista kiven. Tämä kivi sain myös nimen Rosetten-kivi. Rosetten-kivi on musta 112cm korkea ja se sijoittuu n.200 eKr. sille on kirjoitettu kolmea eri kirjoitusta. Kirjoitusten selvittäminen osoittautui todella vaikeaksi. Jean Francois Champollion ratkaisi lopulta 1822 Rosetten-kiven arvoituksen. Tämä johdatti siihen että pystyttiin lukemaan hieroglyfejä. Rosetten-kiveen on kirjoitettu sama tarina kolmella eri kirjoituksella muinaisegyptiläinen hieroglyfi, Egyptin kansankieleltä kursiivikirjoituksella ja alinna kreikkaa.

3.5 Riimukirjoitus

Samoihin aikoihin vuoteen 200 eKr. ajoittuvat varhaisimmat löydökset riimukirjoituksista. Muinaisen läntisen Euroopan germaanisilla heimoilla oli omat kuvasymbolinsa. Näitä esiriimullisia kuvioita on löydetty useissa pronssikautisissa kivikaiverruksissa erityisesti Ruotsissa n.2500 kpl-

Riimujen alkuperästä on käyty runsaasti keskusteluja ja niiden on vuoroin arveltu kehittyneen Rooman aakkosista, vuoroin Kreikan kirjaimista. Tällä hetkellä uskotaan niiden juontavan alkunsa Italian Alppien heimojen käyttämistä etruskien aakkosista, jotka itse asiassa ovat osa läntistä kreikkalaisen aakkosperheen haaraa. Roomalaiset aakkoset syrjäyttivät etruskilaiset aakkoset ennen ensimmäistä vuosisataa.

4 LÄNSIMAISTEN AAKKOSTEN KEHITYS

4.1 Kreikkalainen aakkosto

Kreikkalaisilla aakkostolla on tärkeä merkitys kirjoituksen kehityksessä. Heidän ottaessaan käyttöön fonikkialaiset kirjainmerkit n. 900-800 eKr. aakkostonsa esimerkiksi. Tästä muodostui pohja kaikille nykyään käytössä oleville aakkostoille.

4.2 Joonilainen aakkosto

Kreikkalaiset omaksuivat n.300 eKr. joonialaisen aakkoston joka käsitti 24 merkkiä, eräiden merkkien yläpuolelle alettiin laittaa korkomerkkejä, jotka ovat vieläkin käytössä. He antoivat myös vokaaleille omat kirjainmerkkinsä. Siten muodostui ensimmäinen täydellinen aakkosto. Kirjainmerkkien graafinenmuoto myös täsmentyi geometrian pohjalta.

4.3 Monumenttaalikirjoitus

Kreikkalaista monumenttaalikirjoitusta hakattiin kiveen meisseliä, talttaa tai vasaraa hyväksi käyttäen. Saveen kirjoitettaessa ne poltettiin.

4.4 Asiakirjoitus

Papyruksen tullessa käyttöön sille kirjoitettiin ruokokynällä lähinnä asiakirjoitusta, jonka kirjainten muodot tulivat meisselikirjoituksesta, mutta kallistuivat

kursiivista oikealle. Näissä kirjaimissa oli jo ala- ja yläpidennys. Tästä kreikkalaisesta arkikirjoituksesta muodostui myöhemmin kreikkalaiset aakkoset. Ihmisillä on tapana nähdä optisia harhoja joita kreikkalaiset osasivat käyttää hyödyksi, viivojen suunnissa ja mittasuhteissa. Viivat ja muodot on tehty sellaisiksi että ne näyttävät silmälle oikeilta.

Kreikkalaisten aakkostosta on kehittynyt goottien ja slaavien aakkostot. Kreikkalaiset ovat muodostaneet perustan länsimaalaisille aakkosille, joista Roomalaiset muotoilivat meidän käyttämän latinalaisen aakkoston.

4.5 Capital monumental / Meisselikirjoitus

Nimensä kapitaalikirjoitus on saanut kirjainten ylä- ja alapäässä olevista pylväiden päässä olevista pääteviivoista. Kirjoituksen kukin kirjain muodostuu pysty- vaaka, vino tai kaarevien viivojen yhdistelmästä.

4.6 Capital quardrata

Kaunokirjallisuuden kirjoittamisessa käytettiin ruokokynällä kirjoitettua capital quardrataa, Nämä kirjainten muodot perustuivat piirtokirjaimiin. Tätä kirjaintyylä käytettiin usean vuosisadan ajan.

A
B
D
F
L
M
P
S

4.7 Capitals Rustica

Nämä kirjaimet olivat vähemmän huoliteltuja koska kirjaimia piti tuottaa nopeammin. Kirjaimet olivat quardataa kapeammat joten niitä mahtui kääriin enemmän. Roomalaisten ja kreikkalaisten kirjat olivat papyruskääröjä. Nämä kolme kirjain muotoa meisseli, quardata, ja rustica kirjoitettiin ainoastaan suuraakkosin.

4.8 Unsiaalikirjoitus

Unsiaali ilmestyi roomalaiseen kirjoitukseen 200-300 luvun vaihteessa. Nimensä tämä kirjoitus on saanut roomalaisten raha- ja painoyksiköstä unciasta. Pyrkimys entistä nopeampaan kirjoitukseen toi myös entistä paremmat kirjoitusvälineet. Alettiin käyttää kestävämpää pergamenttia.

A
B
D
F
L
M
P
S

4.9 Rooman valtakunta

Rooman valtakunta hajosi 400-luvulla ja mahtava valtakunta pirstottiin pieniin osiin. Valloittajat ottivat kuitenkin käyttöön roomalaisten kirjoituksen. Rooman luhistumisen jälkeen kirjoitus- ja lukutaito taantuivat. Roomalaisten muovama kirjoitus alkoi muodostua eri kansalaisuuksien muototajun mukaan. Syntyi paljon erilaisia kirjaintyyplejä.

5 KIRJAINTEEN KEHITYS ITÄ-EUROOPASSA

Samaan aikaan kehittyivät sekä kyrilliset että latinalaiset kirjaimet kreikkalaisten aakkostosta. Bysanttien valtakunta ulottui Vähä-Aasiasta, Etelä-Italiaan, Egyptistä Tonavalle ja sen pääkaupunkiin Konstantinopoliin (Istanbul). Täällä alkuaan roomalaisten kirjoitus sulautui nopeasti ympäröivään kreikkalaiseen kulttuuriin. Bysantissa kirjojen koristelu kehittyi itsenäiseksi taiteenlajiksi. Ensimmäiset paperit tehtiin 800-900 lukujen vaihteessa. Bysantissa harjoitettiin lähetystyötä levittämällä kristinuskoa. Legendan mukaan kreikkalaiset munkki-veljekset Kyril ja Methodius loivat kyrilliset aakkoset 800-luvulla voidakseen kääntää Raamatun slaavilaisten pakanoiden kielelle. Todellisuudessa hei loi-

vat erään muunnelman kreikkalaisista aakkosista, Glagolitsa aakkoston joista ajan myötä kyrilliset kirjaimet kehittyivät. Nykyisin kyrillisiä kirjaimia käytetään venäjän, valkovenäjän, ukrainan, serbian, makedonian kielissä. Slaavilaisten kansojen historia on hyvä esimerkki siitä miten uskonnon mukana levisivät myös aakkoset. Roomalaiskatollisen uskonnon mukana saivat edellisistä slaaveista poiketen latinalaisen aakkoston tsekit, slovakit, puolalaiset, sloveeni ja kroatit.

А Б В Г Д Е Ж З И І К Л М Н О П Р С
 Т У Ф Х Ц Ч Ы Ш Щ Ъ Ы Ь Ъ Ю Я Ѧ ѧ Ѩ ѩ
 Ѫ ѫ Ѭ ѭ Ѯ ѯ Ѱ ѱ Ѳ ѳ Ѵ ѵ

Muinaiskirkkoslaavin kirjaimisto on vanhin kyrillinen kirjaimisto, 900-luvulta. Kirjaimistoon kuuluu 43 kirjainta.

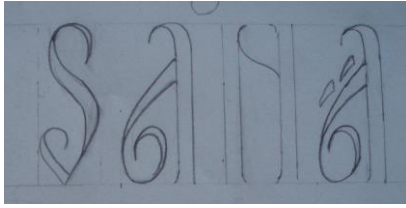
6 LATINALAISEN-KYRILLISEN KIRJAIMISTON YHDISTÄMINEN

Työhön haluttiin kirjaimet jotka toisivat mielikuvan kyrillisistä kirjaimista mutta olisivat latinalaiset ja näin ollen meille helpommin luettavat.

Kokeilut ja analyysit eri teksteistä osoittautuivat yllättävän vaikeaksi. Tämän vuoksi myös kirjaimet muuttuivat melko paljon ensimmäisistä kokeiluista. Loppu vaiheessa ne kuitenkin muotoutuivat kuin itsestään.

Nämä versiot ovat aivan alkuvaiheessa tehtyjä kokeiluja, joista lähinnä O pysyi samanlaisena loppuun asti.

Tässä vaiheessa löytyi N:lle oikea muoto A:n ollessa vielä aivan liian raskas. Huomattiin myös että suomenkielessä Ä:n ja Ö:n pisteet tuottivat vaikeuksia, mihin ne asettuisivat parhaiten ollakseen tasapainossa kirjaimen ja sanan kanssa.

Vaikeuksien, useiden kokeilujen jälkeen löydettiin kaikille ratkaisut. Suurta ongelman tuottivat myös eräät kaksoiskonsonantit ja niiden jättämä tyhjä tila esim. kaksi TT ja LL sekä yhdistelmä AL sijoittuminen vierekkäin sanassa. Nämä ratkaistiin lähes joka kohdassa käyttämällä kahden kirjaimen ligatuuria.

Lopullinen muoto näytti tältä, kun kaikki oli saatu hiottua valmiiksi.

7 IKONIPOHJA-POHJUSTUS (LEFKAS) EMULSIO

Opinnäytetyöhön valittiin kaksi ikonia sekä keskipaneeli jonka kullattuun pohjaan raaputettiin kirjaimet.

7.1 IKONIPOHJAKSI SOPIVAT MATERIAALIT

Ikonipohjaksi valitaan pihkatonta puuta esim. lehmus, leppä, haapa ja oksaton mäntykin käyvät. Tähän työhön valittiin hyvin kuivunutta tervaleppää. Pohjien (3kpl) koko oli 34x60cm. Liimapuuta käytettäessä, puut liimataan kaikki samansuuntaisesti eli sydänpuu ylöspäin. Näin myös silloin jos ikonipohja tehdään yhdestä puusta. Pohjiin tehdään lohenpyrstökiilat tukemaan ikonia, ettei se käyristy.

7.2 Pohjustus-Lefkas

- 1l kuumaa vettä (keitettyä)
- 75 gr jänisliimaa(eläinliima)
- sideharsoa (yksinkertaista)
- liitujauhoa (tässä työssä käytettiin keskipaneelissa pigmenttiä antamaan kirjaimille väriä)
 1. kerros, pelkkä liima, kuivumisaika 12h. Liima levitetään ikonin pintaan sekä päihin jolloin saadaan puu kuolemaa. Puu elää vain kasvusuunnassa.
 2. kerros kangas+liima kuivumisaika 12h. Tee pohjustusaine
Lisää veteen liitujauhoa, niin paljon kuin imee jonka jälkeen sekoita hyvin. Sekoittamisen jälkeen liitujauhon lisääminen on

vaikeaa, sen vuoksi on tarkkaa että liitujauhoa tulee kerralla tarpeellinen määrä.

3. kerros kuuma liitujauhokerros

4-10. kerros kylmää liitujauhokerros, käytä pakkelilastaa levittämiseen.

11. kerros hionta 80-120gr santapaperi

12. kerros pölyt pois! pyyhitään.

7.3 Emulsio

Ikonimaalauksessa käytettiin munatemperamaalausta (aidot pigmenttivärit + munaemulsio).

Munaemulsioita on monenlaisia, tässä työssä käytettiin seuraavanlaista sekoitusohjetta.

1 kpl kananmunankeltuainen(erotellaan valkuaisesta)

½ munankuoren verran vettä

5 tippaa väkiviinaetikkaa (säilyvyyden vuoksi)

Ultramariinin sinistä käytettäessä ei etikka sovi.

-sekoitetaan

-siivilöidään pipettipulloon

-säilytetään jääkaapissa

Sekoitussuhde maalatessa on 3 tippaa emulsio, 5 tippaa vettä.

8 IKONIN PIIRTÄMINEN

Ikoni on Jumalan valtakunnan esiintuomista, ei vain pelkkää kuvallista ilmaisuja. Ikoni ei ole erillinen taide-esine, vaan se on sidoksissa kirkon oppiin ja liturgisiin teksteihin. Ikoni välittää ihmisille hengellistä sanomaa samalla tavalla, kuin kirjoitettu sana. ”Mitä sana ilmoittaa korvalle sen maalaus näyttää vaieten kuvana”. kirjoitti Bysantin teologian huomattava edustaja Basileios Suuri (k.379 jKr.)

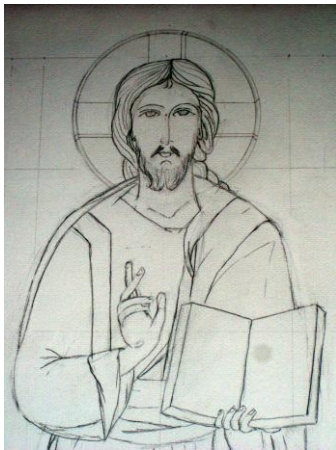
Ikonia varten tarvitaan malli, josta tehdään toisinto, ei tarkkaa kopiota.

Ikonin aiheeseen ja malliin tutustutaan kunnolla ennen työn aloittamista. Kun aihe on valittu, kannattaa etsiä aiheesta mahdollisimman vanha ikoni. Näin tiedetään, että siihen ei ole vuosien varrella tullut lisäyksiä eikä myöskään siitä ole poistettu mitään.

Ikoni piirretään ensin paperille, jonka jälkeen kuva siirretään kuultopaperille. Kuultopaperin tausta värjätään pigmentillä, ja asetetaan ikoni päälle ja siirretään kuva ikonipohjaan.

Pohja voidaan halutessa maalata ohuella okralasuurilla, jolloin puhdas valkoinen pohja ei niin häiritse. Tämä värjäys auttaa myös hieman siihen, jos kultauksessa on jäänyt pieniä aukkoja, joihin kulta ei ole ottanut kiinni. Okraväri peittää niin etteivät pienet reiät kultauksessa näy.

Tämän jälkeen maalataan piirustuksen ääriiviivat ennen varsinaisen maalauksen aloittamista.

9 IKONIEN MAALAUUS/KULTAUS

Tähän työhön valittiin kaksi ikonia; Kristus Kaikkivaltias ja Jumalansynnyttäjä Konevitsan ikoni. Kummatkin ikonit ovat kokovartalokuvia, joiden esikuvina on käytetty tunnetun ikonimaalari Petros Sasakiin Lintulan luostariin maalamia ikoneita.

9.1 Ikonin maalaus

Ikonin maalaus aloitetaan aina taustasta. Jos tausta kullataan, tämä työ tehdään myös ensimmäisenä, ettei kulta tarttuisi jo maalattuihin pintoihin. Seuraavaksi maalataan henkilöiden vaatteet ja sitten iho ja viimeksi viimeistellään kasvot.

9.2 Kultaus

Kultauksessa käytettiin 3h mixtionia (öljykultaus). Ensimmäiseksi levitetään muutama kerros sellakkaa estämään mixtionin imeytymistä liitupohjaan ja tämän päälle levitetään sitten ohut tasainen kerros mixtionia. Kun mixtion on kuivunut (sormella koskiessa tuntuu nahkealta, narisevalta) painellaan siirtokulta pumpulitolloa apuna käyttäen mixtioniin. Tätä kultausta ei voida kiillottaa, joten se jää aina hieman himmeämmäksi kuin bolussavella tehty kultaus. Tämän jälkeen, kun kultaus on saanut kuivua muutaman päivän, voidaan se suojata sivelemällä kullan päälle ohut kerros sellakkaa.

10 IKONININ OLIFOINTI (LAKKAUS)

Ikonin suojauksessa voidaan käyttää valmista kaupasta saatavaa pellavaöljystä tehtyä lakkaa tai sitten tehdä se itse.

Itsetehden litraan pellavaöljyä sekoitetaan 2gr kobolttiasetaattia kuivikkeena ja tätä seosta keitetään, kunnes seos alkaa höyryä. Kobolttiasetaatti on myrkyllistä jauhetta jota on saanut ostaa apteekeista, mutta nykyään se on lähes kokonaan poistettu myynnistä. Ennen olifointia pitää valmiiksi maalatun ikoni kuivua vähintään kaksi viikkoa.

10.1 Työvaiheet

Työvaiheet ovat seuraavanlaiset; levitä lakkaa reilusti ikoninpäälle niin että joka kohdassa on lakkaa. Lakan annetaan imeytyä ikoniin n. 4 tunnin ajan. Välillä lakkaa siirrellään himmentyneisiin alueisiin. Lopuksi kaikki ylimääräinen lakka imeytetään paperiin ja poistetaan ikonin pinnasta. Uusintalakkaus tehdään parin päivän kuluttua ohuesti sormin levittäen. Tässä työssä käytetään suojakäsineitä myrkyllisen kobolttiasetaatin vuoksi. Olifa on myös itsestään syttyvä aine. Paperit joihin ylimääräinen olifa on imeytetty, pitää kastella kunnolla ennen niiden hävittämistä.

10.2 Siunaus

Lopuksi kun työ on valmis sen voi viedä kirkkoon siunattavaksi. Siunauksen pitää tapahtua aina ennen myyntiä, siis siunattua ikonia ei enää myydä.

11 TEKSTIT JA SYMBOLIT IKONEISSA

Ikoneissa olevat tekstit kirjoitetaan aina isoilla kirjaimilla. Sanoja voidaan tarvittaessa jakaa tai kirjoittaa pystyyn. Voidaan käyttää myös ligatuureja.

11.1 KRISTUS KAIKKIVALTIAS

Kirstus Kaikkivaltias ikoni tunnetaan myös sen kreikkalaisella nimellä Pantokrator. Ikonimalleista valittiin tähän työhön vähän harvemmin käytetty kokovartalomalli.

Kristusta esittäviin ikoneihin merkitään sädekehään merkit omega, omicron ja ny, Minä olen se, joka olen (2Moos.3:14). Tämä kuuluu myös Kristuksen persoonalle, hänen jumalallisen luontonsa ilmoituksena. Kristuksen taustassa ovat kirjaimet IC ja XC (Jeesus Kristus). Kristus-ikonissa on aina kaksoissädekehä, Jumalallinen ja inhimillinen kuvataan kahtena renkaana.

Tämän työn ikonissa Kristuksella on vasemmassa kädessään raamattu jossa lukee ”Minä ole A ja O alku ja loppu” (ilm.1:8). Siunaava oikea käsi muodostaa sormilla Kristuksen monogrammin IC ja XC. Vaatetuksessa kuvataan päällimmäisellä sinisellä vaatteella, himationilla, muun muassa Kristuksen kuninkaallisuutta ja salaisuutta sekä Hänen ihmisluontoaan. Punainen tunika eli kitoni, joka on alimmaisena, kuvaa värillään Hänen jumalallista kunniaansa ja pyhyyttään. Kuten sädekehän kaksoisristi myös Kristuksen puvun värit kertovat meille ilosanomasta, että Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskelämme. Kristus on tosi ihminen ja tosi Jumala.

11.2 JUMALANÄITI (Konevitsan ikonit) TIENNÄYTTÄJÄ IKONI(Hodigitria)

Jumalansynnyttäjän Konevitsan ikoni perustuu Uudessa Valamossa säilytetävään, suomalaisille ortodokseille rakkaaseen ikoniin, jossa Jeesus lasta vasemmalla käsivarrellaan kannatteleva Neitsyt Maria nähdään puolivartalokuvana. Tässä työssä, niin kuin Petrosos Sasakinkin ikoneissa Lintulan luostarissa, esitetään hänet Kristus Kaikkivaltiaan kanssa kokovartalokuvana. Kokovartalokuvina esiintyvät molemmat jo 1800-luvulla maalatuissa ikoneissa.

Kolme tähteä Jumalanäidin puvussa, olkapäillä ja otsalla, symboloivat sitä, että hän oli neitsyt ennen synnytystä, synnytyksen aikana ja sen jälkeen. Neitsyyden lisäksi niihin on liitetty Pyhän Kolminaisuuden symboli.

Yleensä ikonitaiteessa Jumalanäiti kuvataan pukeutuneena oman aikansa tyypilliseen juutalaiseen asuun, siniseen tai vihreään pitkähihaiseen aluspukuun eli kitoniin ja sen päällä olevaan vartalon ympäri käärittyn, joko tumman punaiseen tai violettiin tai jopa siniseen vaatteeseen nimeltään mafori. Mafori on usein koristeltu reunanauhalla, hapsuilla tai teksteillä. Väreistä vihreä kuvaa hänen kärsimystään ja hankkimaansa pyhyyttä, sininen hänen ihmisyyttään. Tiennäyttävä ikonissa Jumalansynnyttävä osoittaa ihmiskunnalle kädellään oikean suunnan, tien kohti Kristusta. Kristuslapsen kädessä oleva kyyhkynen kuvaa sikiämistä Pyhästä hengestä ja punainen lanka on ylösnousemuksen lanka.

Tässä lopullisen muotonsa saaneet työ ovat esillä lopputyönäyttelyssä Kankaanpään taideyksikön galleriassa toukokuussa 2011.

LÄHTEET

Ikonikirja / Arkkimandriitta Arseni

Hyvän osan valinneet / Lintulan luostari

www.ortodoksi.net

Graafisen tyylin perusteet / Eriksson Olof

Kirjaintenhistoria tutkielmani

omat muistiinpanot ikonikursseilta 2003-2010

LIITTEET valokuvat (muistitikulla)